

ПСИХОЛОГІЯ ГРУПОВОГО СУБ'ЄКТА ПРАЦІ В НАПРЯМКУ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ

Запорізька державна інженерна академія, кафедра ПЕОП

Ускладнення та зростання масштабів технічних та технологічних систем, зростання автоматизації виробництва загострює проблему надійності людської ланки. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я смертність від трудового травматизму займає третє місце в світі.

Техніка в наш час займає все більш значне місце в житті людей. Для сучасної людини вона стала засобом задоволення багатьох потреб, джерелом задоволення, об'єктом мотивації, фактором престижу. Однак людина найчастіше забуває, що техніка звичайно є ще й джерелом високої небезпеки, а інтенсивне застосування її підвищує можливість реалізації цієї небезпеки. Постійна взаємодія з небезпечними машинами й недостатньою поінформованістю про масовість нещасних випадків ведуть до того, що людина перестає боятися того, що на ділі є дуже небезпечним, і адаптується до небезпеки. Нерідко через поточні дрібні вигоди людина сама навмисно йде на порушення правил безпеки. Люди, які один раз безкарно порушили правила й одержали за рахунок цього якісь вигоди, повторюють подібні порушення. Поступово вони адаптуються не тільки до небезпеки, але й до порушень правил. Ці закономірності створюють загальну тенденцію, що об'єктивно сприяє підвищенню небезпеки праці й зростанню травматизму й аварійності.

Груповий суб'єкт праці має місце, якщо діє група працівників (починаючи з двох осіб і більше), у діяльності яких представлена одночасно сукупність істотних ознак, виділених А. Л. Журавльовим:

- 1) наявність єдиних цілей для різних учасників трудового процесу;
- 2) формування загальної мотивації праці, що не зводиться до індивідуальних мотивів;
- 3) поділ єдиного трудового процесу на окремі дії та операції і розподіл ролей у групі, що призводить до формування структури взаємозв'язків учасників групи;
- 4) об'єднання - спільність виконання функцій учасників трудового процесу як складових групового суб'єкта праці;
- 5) суворе узгодженість виконання дій відповідно до заздалегідь наміченої програмою;
- 6) необхідність виділення функції управління у спільній трудовій діяльності, спрямованій на учасників і через них на предмет праці;
- 7) наявність єдиного кінцевого результату, загального для трудового колективу;
- 8) єдність просторово-часового функціонування учасників.

Комфортний психологічний клімат у групі або колективі відіграє важливу роль і в створенні безпечних умов праці. Ця роль настільки велика, що можна говорити про груповий суб'єкт стійкий і нестійкий до небезпеки. В групах або колективах повинна забезпечуватися максимальна сумлінність виконання обов'язків, налагодження доброзичливих міжособистісних відносин, напрацювання правильного ставлення до вимог охорони праці.

Тому проблему безпеки праці, захисту працівника від дії шкідливих та небезпечних виробничих чинників необхідно вирішувати не тільки шляхом створення безпечної техніки, покращення технічних засобів захисту та удосконалення їх використання в процесі праці, але й з урахуванням "людського чинника". У сучасному виробництві, коли істотно змінився зміст і характер праці багатьох спеціалістів, обумовлений впровадженням у практику передових технологій, вирішення проблем безпеки праці без урахування психофізіологічних чинників неможливе. В цьому сенсі розглянута площина формування психології безпеки праці в напрямку створення відповідної атмосфери, "командного духу" на безпеку.

